

Καρπούζι (Watermelon)
Citrullus lanatus L.
Οικ. Cucurbitaceae

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- Φυτό **θερμής εποχής**.
- Εδώδιμο τμήμα: ώριμος **καρπός**, νωπός
- **Ελλάδα**: μία από τις σημαντικότερες καλλιέργειες

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΞΑΠΛΩΣΗ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ

- Παγκόσμια παραγωγή: 83,3%, 5,6% Αφρική & 5,1% Ευρώπη
- Ε.Ε.-**Ελλάδα**: 2^η θέση
- Εξαγωγές > Εισαγωγές
- Παραγωγή **εκτός εποχής**:
  - ✓ Χαμηλά σκέπαστρα (τούνελ) στα πρώτα στάδια ανάπτυξης
  - ✓ Δ. Πελοπόννησος, Στ. Ελλάδα, Θεσσαλία, Κρήτη
- **Υπαίθριες καλλιέργειες**: Δ. Πελοπόννησος, Θεσσαλία, Μακεδονία & Θράκη

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΞΑΠΛΩΣΗ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ

Ελλάδα:

(ΣΥΥΑΑΤ)

Έτος	ΥΠΑΙΘΡΟΥ			ΥΠΟ ΚΑΛΥΨΗ			ΣΥΝΟΛΟ	
	Έκταση (στρ.)	Παραγωγή (tn)	Στρεμ. απόδοση (kg/στρ)	Έκταση (στρ.)	Παραγωγή (tn)	Στρεμ. απόδοση (kg/στρ)	Έκταση (στρ.)	Παραγωγή (tn)
2008	109.110	480.890	4.407	112.800	112.800	5.857	128.370	593.691
2009	107.720	472.158	4.383	110.753	110.753	5.826	126.730	582.911
2010	104.620	399.099	3.815	93.616	93.616	5.071	123.080	492.715
2011	84.140	266.066	3.162	62.411	62.411	4.202	98.990	328.477
2012	101.824	402.531	3.953	159.033	159.033	5.685	129.799	561.570

ΒΟΤΑΝΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

- **Φυτό**: ετήσιο, έρπον, αναρριχώμενο

- **Βλαστοί**: μακριοί (2-4 ή &6 m), λεπτοί, διακλαδιζόμενοι, γωνιώδης σε κάθετη τομή (≠ πεπονιας κυλινδρικοί), αυλακώσεις, τριχωτοί, διακλαδόμενοι έλικες
- ✓ Τελευταία, υπάρχουν & ποικιλίες θαμνώδεις (bush)

ΒΟΤΑΝΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

- **Φύλλα:** μεγάλα, 3-4 λοβοί με μικρότερες εγκοιλτώσεις ('σχισμένα')

- **Ρίζα:** εκτεταμένο αλλά σχετικά επιφανειακό (60 εκ.), αναπτύσσεται σε μεγαλύτερο βάθος από την πεπονία

ΒΟΤΑΝΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

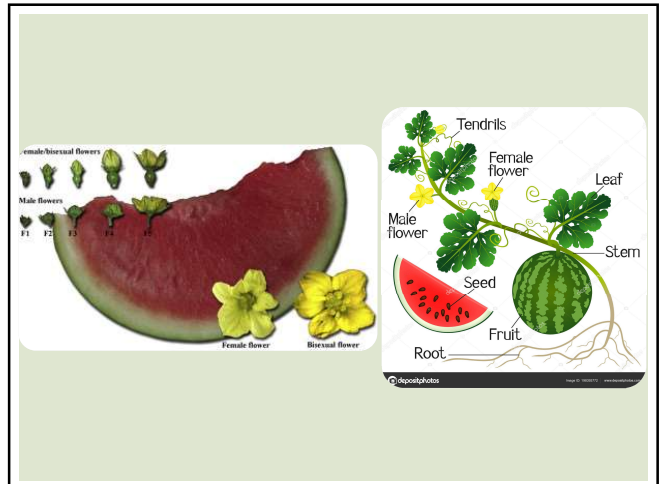
- **Άνθη:** μονήρη, στις μασχάλες των φύλλων στους κόμβους των βλαστών
- Μόνοικο-δίκλινο ή ανδρομόνοικο σε μερικές ποικιλίες: πάνω στο ίδιο φυτό φέρει χωριστά αρσενικά & θηλυκά άνθη ή φέρει αρσενικά & ερμαφρόδιτα
- Άνθιση & πολύ υψηλές Θ → ξήρανση στίγματος υπέρου → όχι καρπόδεση
- Θηλυκά ή αρρενοθήλεα άνθη: σε βλαστό ανώτερης τάξης & σε θέσεις απομακρυσμένες από τη βάση του φυτού, υποφυής ωθήκη
- Αρσενικά άνθη: σε βλαστούς μικρότερης τάξης, πιο χαμηλά στον κεντρικό βλαστό, εμφανίζονται πιο νωρίς

Θηλυκό άνθος

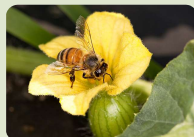

Αρσενικό άνθος

ΒΟΤΑΝΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

- **Άνθη:** κυψέλες κοντά στις καλλιέργειες
- Φτωχή & ελλιπής επικονίαση → μικροί & παραμορφωμένοι καρποί
- Τελικό μέγεθος ώριμων καρπών: άμεση σχέση με αριθμό πλήρων ανεπτυγμένων σπόρων μέσα στον καρπό

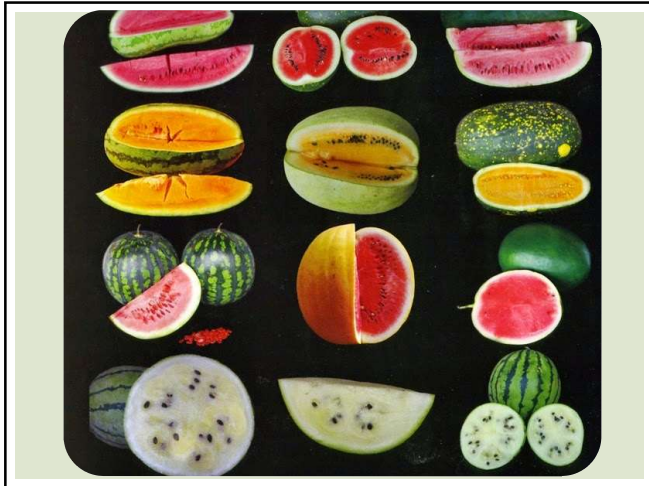

- Όχι ψεκασμοί με εντομοκτόνα κατά την άνθιση, καταστρέφονται ή απωθούνται ή μέλισσες

ΒΟΤΑΝΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

- **Καρπός:** ράγα, ή πέπων, σφαιροειδής ή επιμήκης, ωσειδής ή κυλινδρικός, με χονδρό & εύθραυστο φλοιό, 2-12 kg ως & 25-50 kg
- Εξωκάρπιο: λείο, χρωματισμό ομοιόμορφο πράσινο βαθύ, ανοικτό ή λευκοπράσινο ή ταινιωτό
- Δεν έχει κενό χώρο εσωτερικά (σάρκα, πλακούντας με σπόρους= εδώδιμο τμήμα ≠ στο πεπόνι το περικάρπιο)
- Σάρκα: βαθύ ροζ, κόκκινη, κίτρινη, πορτοκαλί, λευκή

ΒΟΤΑΝΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

- **Ανάπτυξη καρπών:** η ανάπτυξη των πρώτων καρπών ασκεί **παρεμποδιστική δράση** στην ανάπτυξη νέων καρπών επί του ίδιου φυτού
- Συνήθως, αρχικά καρποδέουον **2-3 καρποί** που αναπτύσσονται κανονικά, οι επόμενοι σπάνια φθάνουν σε εμπορεύσιμο μέγεθος (εκτός αν παραταθεί η καλλιεργητική περίοδος)

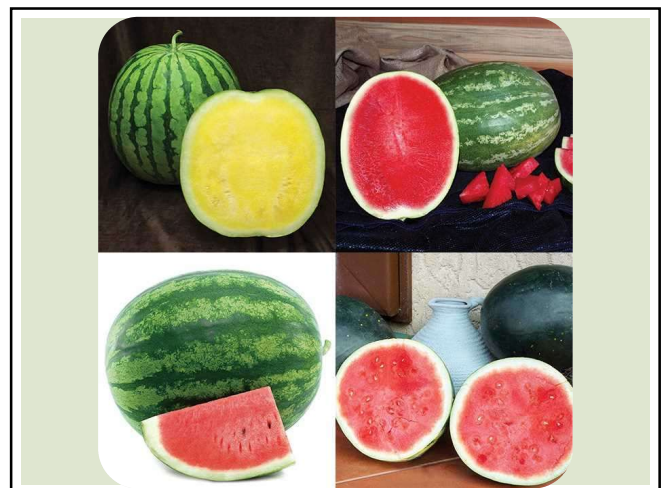
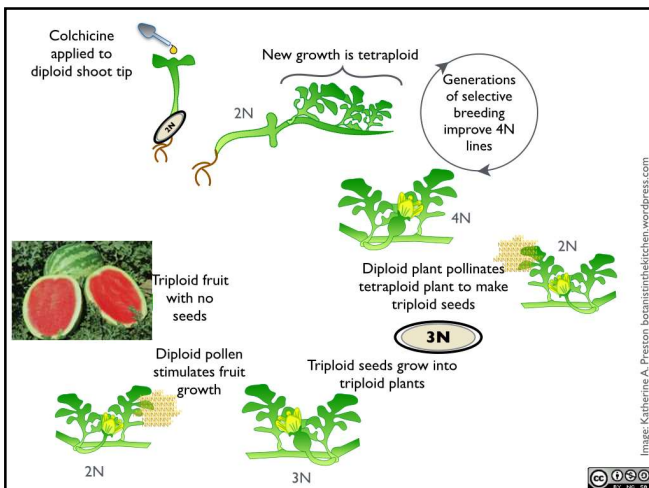
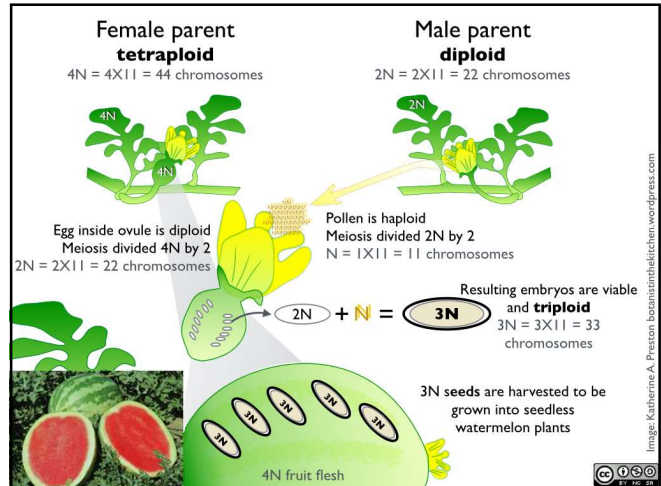

ΒΟΤΑΝΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

- **Σπόρος:** νέων ποικιλιών είναι μικροί, 1g = 7-25 σπόροι, βλαστική ικανότητα για 4-5 χρόνια

- **Άσπερμοι καρποί:** με χρήση 'ορμονών' ή με εκφυλισμό εμβρύου σε τριπλοειδή άτομα, άδεια περιβλήματα σπόρων λευκών & μαλακών
- **Τριπλοειδή:** προέρχονται από διασταύρωση ενός τετραπλοειδούς φυτού (4n), το οποίο προήλθε από χρήση κολχικίνης με ένα διπλοειδές φυτό (2n)

ΑΣΠΕΡΜΑ ΚΑΡΠΟΥΖΙΑ

- Οι τριπλοειδείς σπόροι σπέρνονται για να παράγουν άσπερμους, όταν τα θηλυκά άνθη των τριπλοειδών φυτών επικονιαστούν με τη γύρη των διπλοειδών φυτών
- Σε ένα χωράφι:
  - ✓ 1 γραμμή **διπλοειδούς** ποικιλίας ή υβριδίου (επικονιστής) &
  - ✓ 2-3 γραμμές του **τριπλοειδούς** υβριδίου
- Προσοχή κατά τη συγκομιδή αν οι καρποί μοιάζουν εξωτερικά
- Δεν είναι γενετικά τροποποιημένα φυτά

ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΚΛΙΜΑ & ΕΔΑΦΟΣ

Κλίμα

- Φυτό **θερμής εποχής**, 4 μήνες >21°C, ευπαθές σε χαμηλές Θ & παγετό
- Άριστη Θ ανάπτυξης: ημέρα **35°C**, νύχτα **20°C**
- Όχι υψηλή ατμοσφαιρική Υγρασία: μυκητολογικές προσβολές, υποβάθμιση ποιότητας καρπού
- Φωτοπεριοδικά ουδέτερο
- Περισσότερο απαιτητικό σε νερό από ότι η πεπονιά, αλλά & περισσότερο ανθεκτικό στην καταπόνηση νερού
- Πιο ανθεκτικό στη ατμοσφαιρική υγρασία από την πεπονιά

ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΚΛΙΜΑ & ΕΔΑΦΟΣ

Έδαφος

- Ελαφρά έως μέσης σύστασης, γόνιμα, βαθιά, πλούσια σε οργανική ουσία, συγκρατούν υγρασία, καλή στράγγιση & αερισμός
- pH 5,5-6,5 (όξινα εδάφη), δεν αποδίδει ικανοποιητικά σε αλκαλικά εδάφη
- Φουζαρίωση

ΛΙΠΑΝΣΗ

Βασική λίπανση

- Μια υπαίθρια καλλιέργεια με παραγωγή 4 τν/στρ αφαιρεί από το έδαφος 6,8 kg N, 5,2 kg P & 10,8 kg K
- Κάλιο: αύξηση πάχους φλοιού, αυξάνει την αντοχή στο 'σκάσιμο' κατά τη μεταφορά
- 4-6 τν/στρ, /30-40 kg/στρ 20-10-10 ή 15-15-15 ή 14-22-9

ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΜΟΣ

Εποχή σποράς

- Παραγωγή φυτών στο **σπορείο** (3-5 εβδομάδες) → ± **εμβολιασμός** → μεταφύτευση στο χωράφι μετά τους τελευταίους παγετούς της άνοιξης
- **Σπορά** (φυτώριο) → από Ιανουάριο
- **Σκληραγώγηση**: μείωση νερού άρδευσης
- **Μεταφύτευση** → από Φεβρουάριο (πρώιμο καρπούζι για εξαγωγή, χαμηλά σκέπαστρα) ως Ιούλιο
- **Απευθείας σπορά**: όχι πλέον, 4-6 σπόροι/ θέση

ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΜΟΣ

Συνθήκες σπορείου

- Άριστη Θ βλάστησης **25-35°C** → φύτευση σε 3 ημέρες
- Ανάπτυξη: 21-27 ημέρα & 18-22°C νύχτα →
- Περιβλήμα σπόρων προσκολλάται στις αναπτυσσόμενες κοτυληδόνες (τριπλοειδή)

ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΜΟΣ Εμβολιασμός

- i. Πλάγιος ή δια προσεγγίσεως εμβολιασμός
- ii. Κατακόρυφος εμβολιασμός
- iii. Πλάγια τομή στο ύψος των κοτυληδόνων του υποκειμένου

3a

3b

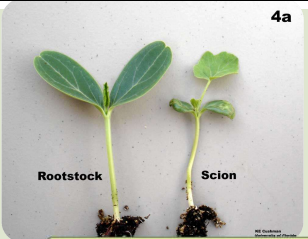
Πλάγιος ή δια προσεγγίσεως εμβολιασμός

3c

3d

4a

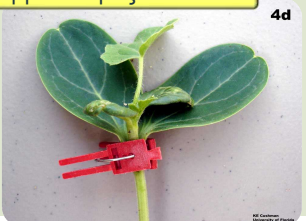

4b

Κατακόρυφος εμβολιασμός

4c

4d

1a

1b

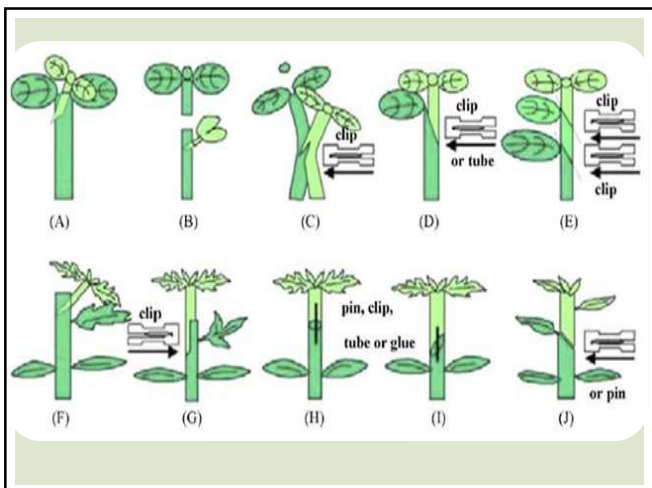
Πλάγια τομή στο ύψος των κοτυληδόνων του υποκειμένου

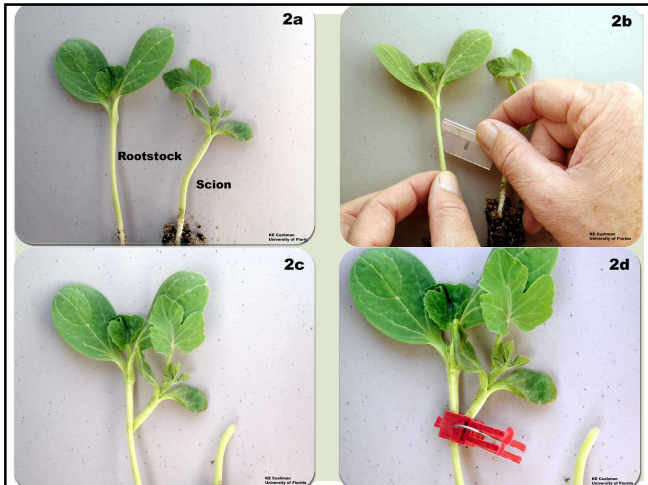
1c

1d

Tube Grafting (Source: Rivard and Louws, 2006)

ΜΕΤΑΦΥΤΕΥΣΗ

- **Σπορόφυτα:** όχι πάνω από 3-4 πραγματικά φύλλα
- **Αποστάσεις** (μεγαλύτερες από πεπόνι):
  - ✓ Αυτόρριζα: 150-220 εκ. γ-γ, 60-80 εκ. φ-φ
  - ✓ Εμβολιασμένα: 200-350 εκ., 75-120 εκ. φ-φ
- **Χέρι** (Ελλάδα) ή μεταφυτευτική μηχανή
- Η περιοχή του εμβολιασμού να μην καλύπτεται με έδαφος → παράγονται ρίζες από το εμβόλιο

ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΟΙΗΣΕΙΣ

■ Καταπολέμηση ζιζανίων:

- ✓ Εδαφοκάλυψη μαύρο πλαστικό & μεταξύ των γραμμών φρέζα, ζιζανιοκτονία

■ Άρδευση:

- ✓ Άρδευόμενη καλλιέργεια: συχνές αρδεύσεις με μεγάλες ποσότητες νερού (~ τύπος εδάφους, Θ, στάδιο ανάπτυξης)
- ✓ Αυλάκι, καταιονισμός, κατάκλυση, στάγδην

ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΟΙΗΣΕΙΣ

- **Αραίωμα φυτών:** μετά από απευθείας σπορά (όταν 2-4 φύλλα)
- **Παράχωμα:** όταν δεν γίνεται εδαφοκάλυψη με πλαστικό
- **Επιφανειακή λίπανση:** υδρολίπανση, σε δόσεις 20-25 kg/στρ 34,5-0-0, 5 kg 12-61-0 & 25-30 kg 13-0-46, μέχρι 15 ημέρες πριν τη συγκομιδή
- **Υποβοήθηση επικονίασης:** κυψέλες μελισσών
- **Κορυφολόγημα:** σε ζωηρές ποικιλίες → περιορισμός βλαστικής ανάπτυξης, επιτάχυνση καρποφορίας & συγκομιδής
- **Αραίωμα καρπών:** συνήθως όχι, να μένουν 2-3
- **Δίχτυα αντιχαλαζικής προστασίας**

ΣΥΓΚΟΜΙΔΗ

- **Απευθείας σπορά μέχρι συγκομιδή: 3-4,5 μήνες**
- **Πότε: Τέλη Μαΐου** μέχρι με Οκτώβριο
- 10-20 μέρες περισσότερες από το πεπόνι για να ωριμάσει
- **Ωριμος καρπός:** σάκχαρα μέγιστο επίπεδο
- **Όχι υπερώριμος:** 'στεγνή-άχυρώδη' σάρκα, αρκετές ίνες
- **Συγκομιδή:** σε 'χέρια' (συνήθως 2, 15-30 ημέρες), με μίσχο, όχι νωρίς το πρωί → κίνδυνος να σκάσει

ΣΥΓΚΟΜΙΔΗ

■ Κριτήρια ωριμότητας:

- ✓ Βαρύς, όχι μεταλλικός, ήχος
- ✓ Όταν πιέζεται ανάμεσα στα χέρια 'τρίζει' εσωτερικά
- ✓ Ο έλικας στη βάση του ποδίσκου του καρπού αλλάζει χρώμα (καφέ)', μπορεί να ξηραίνεται
- ✓ Ο ποδίσκος αποσπάται εύκολα από τον καρπό
- ✓ Τα 'νεύρα' του καρπού τεντωμένα
- ✓ Αποσπάται εύκολα ο φλοιός του καρπού με το νύχι
- ✓ Ο κύκλος επαφής του καρπού με το έδαφος από ελαφρύ πράσινο ή λευκό σε λευκοίτρινο ή κίτρινο
- ✓ Διαλυτά στερεά: τουλάχιστον 10,5 μονάδες

ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ-ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ

- 13-16°C & 80-85% ΣΥ για 2-3 εβδομάδες
- Για > 2 εβδομάδες → 7-10°C
- <10°C → ξεθωριάζει το χρώμα της σάρκας, κρουοτραυματισμοί, υποβάθμιση ποιότητας
- -0,5°C → ο καρπός παγώνει
- Όχι παρουσία αιθυλενίου
- Σύντομη αποθήκευση σε Θ δωματίου: βελτιώνονται το χρώμα της σάρκας & το άρωμα

ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ

Ποικιλίες:

- ✓ Ένσπερμες ή άσπερμες
- ✓ Πρώιμες, μέσης πρωιμότητας, όψιμες
- ✓ Μορφολογικά χαρακτηριστικά: σφαιρικές-οβάλ-βαρέλλες), μικρόκαρπα, μεσόκαρπα, μεγαλόκαρπα, χρώμα περικαρπίου, χρώμα & δομή σάρκας
- ✓ Περικεκτικότητα σάρκας σε σάκχαρα κατά την ωρίμαση
- Προτιμήσεις αγοράς (εσωτερικό-εξωτερικό), αντοχή σε ασθένειες

ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ

- Ποικιλίες με σπόρους: Byblos F₁, Esmeralta F₁, David, Sugar baby, Seline F₁, Crisby F₁, Crimson Sweet, Kleopatra F₁, Rugby, Andria (μικρόκαρπη, mini)
- Άσπερμες ποικιλίες: Vanessa F₁, Extasy F₁, Fantasy F₁, Jupiter F₁, Wonder F₁, Pekin F₁ (κίτρινη σάρκα)

